

DOI 10.31558/2307-2318.2025.1.6

УДК 339.94

JELClassification: F20, F21, F23

Нестеров С.В.

аспірант, Донецький національний університет імені Василя Стуса

ORCID: 0009-0001-1752-2345

s.nesterov@donnu.edu.ua

**ПРОВАДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ВПЛИВОМ ФАКТОРІВ
ГЛОБАЛЬНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ**

У статті розкрито актуальність теми, наведено перелік науковців та організацій, які здійснювали дослідження впливу факторів невизначеності на інвестиційну діяльність. Наведені наукові підходи визначення ризику та невизначеності. Зазначено науковців, які розробили методiku вимірювання невизначеності та досліджували її вплив на політичні та економічні процеси країн. Наведено перелік факторів глобальної невизначеності, надана їх характеристика, описано їх вплив на провадження інвестиційної діяльності країн. Визначені елементи стратегії адаптації до викликів глобальної невизначеності. Наведено приклад запровадження стратегії реагування на економічні ризики, пов'язані зі збройною агресією РФ проти України.

Автором обґрунтовано актуальність проведення подальшого дослідження в даному напрямку. Зроблено висновок щодо необхідності постійної адаптації інвестиційної політики країни до факторів глобальної невизначеності з метою зміцнення стійкості інвестиційного клімату. Зазначено, що важливим елементом ефективної інвестиційної політики є впровадження системи управління ризиками. Стратегія розвитку інвестиційної діяльності в умовах глобальної невизначеності має базуватись на гнучкості, інноваціях, забезпеченні сталого розвитку та міжнародного співробітництва.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, інвестиційний клімат, фактори глобальної невизначеності, ризик-менеджмент, прямі іноземні інвестиції, інвестиційна політика, фінансові ризики, безпечні активи, санкційна політика, цілі сталого розвитку.

Рис. – 2, табл. – 3, літ. – 21.

Nesterov S.

graduate student, Vasyl` Stus Donetsk National University

ORCID: 0009-0001-1752-2345

s.nesterov@donnu.edu.ua

**CONDUCTING INVESTMENT ACTIVITIES UNDER THE INFLUENCE OF
GLOBAL UNCERTAINTY FACTORS**

The article highlights the relevance of the topic and presents a list of scholars and organizations that have conducted research on the impact of uncertainty factors on investment activity. It outlines scientific approaches to the definition of risk and uncertainty and identifies key researchers who have developed methodologies for measuring uncertainty and examined

its influence on political and economic processes. A list of global uncertainty factors is provided along with their characteristics and their effects on the investment activity of countries. The article defines elements of a strategy for adapting to the challenges of global uncertainty and provides an example of the implementation of a response strategy to economic risks associated with the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine. The author substantiates the need for further research in this field. The article concludes that constant adaptation of national investment policy to global uncertainty factors is essential to strengthening the resilience of the investment climate. It is noted that the introduction of a risk management system is a critical component of an effective investment policy. Strategy for the development of investment activity under global uncertainty should be based on flexibility, innovation, sustainable development, and international cooperation.

Keywords: *investment activity, investment climate, global uncertainty factors, risk management, foreign direct investment, investment policy, financial risks, safe assets, sanctions policy, sustainable development goals.*

Fig. – 2, tab. – 3, ref. – 21.

Постановка проблеми. Фактори невизначеності в економічній, політичній, соціальній та інших сферах здійснюють вплив на розвиток інвестиційної діяльності в будь-якій країні світу. На жаль багато з таких факторів не завжди є контрольованими та такими, які можливо попередити та уникнути. Історично сформувалась ситуація, що періодичність виникнення даних факторів є неминучою, тому важливим є ідентифікація та прогнозування ризиків пов'язаних з їх настанням та розуміння наслідків впливу на інвестиційну діяльність. Важливим питанням є уміння адаптації інвестиційної політики країни до умова глобальної невизначеності. З даною метою потрібно надати характеристику факторам невизначеності, проаналізувати їх вплив на інвестиційну діяльність, визначити ефективну стратегію адаптації до даних факторів та збереження стійкого інвестиційного потенціалу країни.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Вперше терміни «невизначеність» та «ризик» запровадив американський економіст Френк Хайнеман Найт [1]. Дослідження сутності ризику також здійснювали Д. Рікардо, А. Сміт, Дж. Мілль. Найвідомішими українськими дослідниками проблем економічного ризику є: Вітлінський В. В., І. Р. Бузько, І. В. Гончаров, В. М. Гранатуров, А. П. Дука, І. Ю. Івченко, С. М. Ілляшенко, М. С. Клапків, Т. В. Майорова, І. П. Мойсеєнко, С. І. Наконечний, А. А. Пересада, О. Л. Устенко, О. І. Ястремський тощо [2]. Також багато досліджень у даному напрямку здійснюють міжнародні організації та установи, такі як: Група світового банку, UNCTAD, OECD та інші.

Френк Хайнеман Найт надає визначення «невизначеності», він відрізняє невизначеність від тісно пов'язаного з нею поняття ризику. Описує ризик, як вимірне поняття, в той час вважає невизначеність не вимірюваною. Розподіляє основні фактори глобальної невизначеності на економічні, геополітичні, соціальні, екологічні.

За результатами огляду публікацій зроблено спостереження, що вивчення впливу глобальної невизначеності на конкурентоспроможність країн потребує додаткової уваги. Важливим є пошук механізмів адаптації державної інвестиційної політики до факторів глобальної невизначеності, застосування ефективного ризик – менеджменту.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження впливу глобальної невизначеності на інвестиційну діяльність країни, визначення механізмів адаптації інвестиційної діяльності країни до факторів глобальної невизначеності.

Для досягнення мети було вирішено такі науково-практичні завдання: надано

характеристику невизначеності; наведено фактори глобальної невизначеності, надано їх характеристику; досліджено вплив глобальної невизначеності на інвестиційний клімат країни, наведені організаційно-економічні механізми адаптації інвестиційної політики країни до факторів невизначеності; зроблено висновок щодо необхідності адаптації інвестиційної політики країни до факторів невизначеності з використанням систем управління ризиками.

Виклад основного матеріалу. З погляду економічної теорії невизначеність — це об'єктивна неможливість здобуття абсолютного знання про об'єктивні та суб'єктивні фактори функціонування системи, неоднозначність її параметрів.

Одне з найбільш ранніх визначень невизначеності в економіці належить американському економісту Френку Найту. У своїй фундаментальній праці «Ризик, невизначеність і прибуток» Найт дає визначення невизначеності і чітко відрізняє її від тісно пов'язаного з нею поняття ризику. За Найтом ризик описує вимірне поняття, в той час як справжня невизначеність не піддається вимірюванню [1]. Він запропонував виділяти три види ймовірностей: апіорну, статистичну і «оцінку».

Під апіорною ймовірністю Найт розумів абсолютно однорідну класифікацію випадків, у всьому ідентичних (за винятком дійсно випадкових факторів). Статистична ймовірність — це та ймовірність, яку не можна оцінити за допомогою апіорних обчислень, а тому її головною відмінною рисою є те, що вона основана на емпіричній класифікації випадків. «Оцінка» — це такий вид ймовірності, коли відсутній обґрунтований критерій, а, отже, неможливо класифікувати ситуації, в зв'язку з тим, що кожна з них є унікальною, або їх кількість є недостатньою для того, щоб обчислити величину ймовірності. До перших двох видів ймовірностей (апіорної та статистичної) Найт використовував термін «ризик», тоді як під «оцінкою» він розумів «невизначеність», тобто ситуацію, коли ймовірність просто неможливо визначити [2].

Далі Найт стверджує, що «справжня» невизначеність, а не ризик пояснює розбіжність між реальною і теоретичною конкуренцією. Головною сутністю теоретичної конкуренції, яка насправді забезпечила б ті результати, до яких реальна конкуренція лише прагне, — це відсутність невизначеності [1].

Американець Джон Мейнард Кейнс визначав взаємозв'язок між ризиком у прийнятті рішень та психологічними особливості конкретного бізнесмена, він вважав, що ризик виникає через сумніви щодо одержання очікуваного прибутку [3]. Дж. Кейнс вважає, що вартість товару повинна включати величину витрат, пов'язаних з підвищенням зносом устаткування, змінами ринкової кон'юнктури і цін, а також з руйнуваннями внаслідок аварій і катастроф, які він називав витратами ризику.

Німецький економіст Вернер Зомбарт розглядав ризик не тільки як негативний фактор, але і як необхідну умову успіху, адже прибуток без ризику неможливий. Американський вчений Гаррі Марковіц, вважав метою кожного інвестора — більше доходу за меншого ризику, що запорукою зниження ризику або невизначеності є створення ефективного інвестиційного портфеля.

Вільям Шарп поділив ризик на систематичний (загальноекономічний) та специфічний (суб'єктивний ризик підприємця), також Шарп вважає, що надлишкові доходи протягом певного періоду можуть означати більшу волатильність і ризик, ніж уміння інвестувати. Тобто він порівнює прибутковість інвестиції з її ризиком. Коефіцієнт Шарпа є один із найбільш використовуваних методів вимірювання відносної прибутковості з поправкою на ризик [4].

Науковці, які досліджують дане питання мають різні підходи до визначення ризику та невизначеності, а також їх характеристики (табл. 1).

Таблиця 1 – Підходи до визначення ризику та невизначеності

Автори	Визначення ризику та невизначеності
Френк Найт	<i>Ризик - вимірне поняття, невизначеність не піддається вимірюванню.</i>
Джон-Мейнард Кейнс	<i>Витрати ризику - складова вартості товару.</i>
Вернер Зомбарт	<i>Ризик - складова частина прибутку.</i>
Гаррі Марковіц	<i>Ризик - це невизначеність у русі майбутніх грошових потоків.</i>
Вільям Шарп	<i>Ризик – це невизначеність майбутніх результатів.</i>

Джерело: складено автором на основі [1], [3], [4].

Закономірним було прагнення науковців щодо вимірювання невизначеності та дослідження її впливу на політичні та економічні процеси, які відбуваються в країнах. Скот Р. Бейкер, Ніколас Блум та Стивен Дж. Девіс створили індекс невизначеності в економічній політиці на основі частоти словосполучень щодо невизначеності в американських газетах [14]. Індекс невизначеності – це середньозважене значення трьох компонентів. Перший компонент кількісно визначає обсяг новин, в яких обговорюється невизначеність, пов'язана з політикою, щомісяця, починаючи з січня 1985 року. Друга складова вимірює рівень невизначеності, пов'язаної з майбутніми змінами в податковому кодексі, це робиться з використанням даних Бюджетного управління Конгресу США про податкові положення. Третій і останній компонент індексу фіксує розбіжності між прогнозами щодо майбутньої монетарної та фінансової політики.

Цей індекс надихнув на створення значної кількості досліджень, спрямованих на вивчення впливу цього індексу на інвестиції, наприклад таких науковців, як Гусейн Гюлен та Михайл Іон [15]. У своїй роботі "Policy Uncertainty and Corporate Investment" вони досліджують вплив економічної політичної невизначеності на корпоративні інвестиції. Це дослідження засвідчує негативний вплив політичної невизначеності на інвестиції, збільшення невизначеності щодо політики призводить до зниження рівня капіталовкладень компаній. Найбільше страждають компанії, які мають високу залежність від зовнішнього фінансування.

Політична невизначеність підвищує ризики майбутніх змін в оподаткуванні та економічній політиці, це змушує компанії відкладати інвестиційні рішення через ефект реального опціону (очікування сприятливіших умов).

Дослідження впливу невизначеності на сучасну економіку, окрім науковців здійснюють міжнародні організації та установи. Європейський інвестиційний банк у травні 2024 році опублікував звіт, який створено на підставі проведеного дослідження впливу невизначеності на інвестиції. Дане дослідження проведено на підставі опитування респондентів, представників європейського бізнесу з питання, яким чином невизначеність впливає на їх інвестиційні рішення [5]. Результати показують, що глобальна невизначеність негативно впливає, як на інвестиційну активність, так і на зайнятість. Підприємства, що сприймають невизначеність, як суттєву перешкоду для інвестицій, демонструють на 1 відсотковий пункт нижчі темпи зростання зайнятості порівняно з тими, які не вважають її значущою перешкодою.

Згідно результатів проведеного UNCTAD моніторингу глобальних інвестиційних тенденцій, у 2024 році прямі іноземні інвестиції у країни, що розвиваються, впали на 2%, що стало другим річним падінням поспіль.

Падіння міжнародного проектного фінансування було особливо різким - 31%. Найбільше постраждали Африка та Азія: майже на 200 оголошених проектів менше в Африці та майже на 150 менше в Азії. Цей спад ставить під загрозу прогрес досягнення цілей сталого розвитку (SDGs), багато з яких значною мірою залежать від міжнародного

фінансування. У всьому світі інвестиції в сектори, пов'язані з (SDGs) у 2024 році скоротилися на 11%. Найбільше скорочення відбулося у сферах агропродовольчих систем, інфраструктури, водопостачання та санітарії, ніж у 2015 році, коли були прийняті цілі

Падіння на Глобальному Півдні відбулося внаслідок зростання глобальних прямих іноземних інвестицій на 11% до 1,4 трильйона доларів. Однак ООН з питань торгівлі та розвитку зазначила, що глобальні прямі іноземні інвестиції фактично впали на 8%, якщо виключити деякі європейські економіки-провідники, які часто служать пунктами перевалки інвестицій, перш ніж вони досягнуть кінцевого пункту призначення (рисунк - 1).

Очікується, що у 2025 році обсяг прямих іноземних інвестицій помірно зросте завдяки покращенню фінансових умов та зростанню кількості угод злиття та поглинання (M&A). Проте рівень ризиків та невизначеності для інвесторів залишається високим [7].

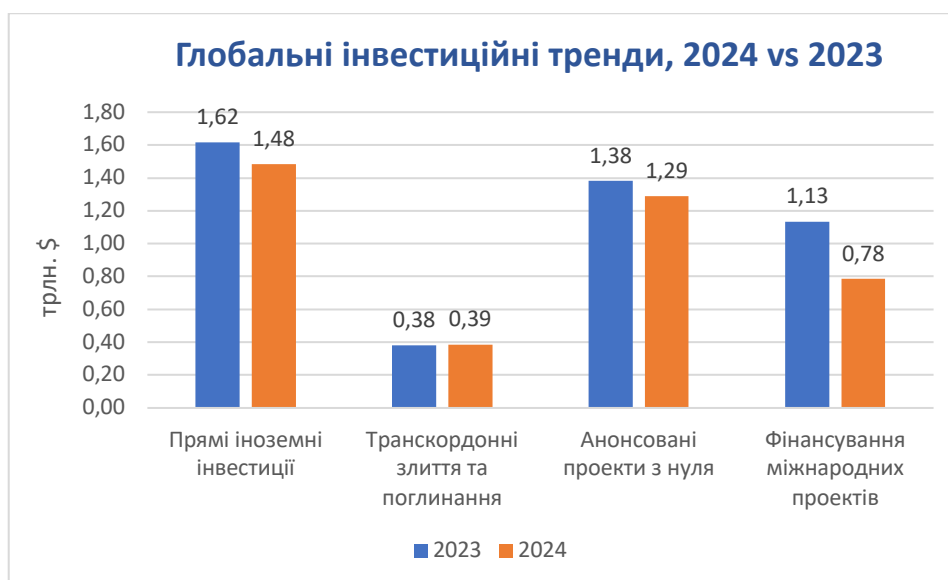


Рисунок 1 – Глобальні інвестиційні тренди, 2023-2024

Джерело: складено автором на основі [7].

Згідно доповіді про світові інвестиції 2024 року на Конференції ООН з торгівлі та розвитку (UNCTAD), глобальна невизначеність та геополітичні напруження продовжують негативно впливати на прямі іноземні інвестиції та конкурентоспроможність, особливо в країнах, що розвиваються [8]. Прямі іноземні інвестиції у економіку Африки знизились на 3% до \$53 млрд, Азії на 8% до \$621 млрд., Латинської Америки та Карибського басейну на 1% до \$193 млрд.

Глобальна невизначеність є результатом дії кількох ключових факторів, які впливають на світову економіку та політику. У таблиці 2 наведено характеристику факторам глобальної невизначеності.

Події останніх років сколихнули світ: агресія Росії проти України, військові дії на Близькому Сході, епідемії, торговельні війни, екологічні та інші глобальні проблеми вимушують політиків та науковців шукати шляхи утримання сприятливого інвестиційного клімату країн під впливом зовнішніх факторів.

Таблиця 2 – Характеристика факторів глобальної невизначеності

Фактори глобальної невизначеності	Характеристика
Військові конфлікти та геополітичне напруження	<i>Війна в Україні, військовий конфлікт на Близькому сході, напруженість у Тайванській протоці створюють значні ризики для глобальної економіки. Військові конфлікти впливають на енергетичні ринки, постачання продовольства та інвестиційний клімат.</i>
Торгівельні війни санкційна політика	<i>Санкційна політика, запровадження тарифів та інших торговельних бар'єрів, як приклад нещодавні, які були запроваджені США щодо Китаю, призводять до фінансових потрясінь та ймовірного ризику глобальної рецесії.</i>
Екологічні ризики	<i>Кліматичні зміни становлять загрозу для довгострокового зростання добробуту країн, викликаючи невизначеність щодо майбутніх екологічних та економічних умов.</i>
Економічні кризи	<i>Фактори невизначеності підвищують ризик волатильності на фінансових ринках та різкого зниження економічного зростання. Високий рівень заборгованості, інфляція та ризики рецесії підвищують невизначеність на фінансових ринках. Згідно даних МВФ, зростаюча економічна та геополітична невизначеність збільшує ймовірність негативних шоків, що може вплинути на фінансову стабільність.</i>
Технологічні зміни та кібератаки	<i>Швидкий розвиток технологій та зростання кількості кібератак створюють нові виклики для безпеки та стабільності.</i>
Соціальні та демографічні виклики	<i>Через війни, економічні кризи та кліматичні зміни відбуваються потоки біженців, що викликає напругу у приймаючих країнах. Також у багатьох країнах спостерігається зниження народжуваності та старіння населення, що створює проблеми з пенсійними системами та ринком праці.</i>

Джерело: складено автором на основі [9], [10], [11], [12], [13].

UNCTAD підкреслює необхідність впровадження політик, спрямованих на залучення інвестицій та розвиток цифрового урядування. Це включає створення прозорого та ефективного середовища для бізнесу через онлайн-сервіси та інформаційні портали, що особливо важливо для країн, що розвиваються [8]. Такі заходи можуть сприяти залученню інвестицій та підвищенню конкурентоспроможності національних економік в умовах світових потрясінь. Необхідні скоординовані зусилля на міжнародному рівні для створення сприятливого інвестиційного клімату та досягнення сталого економічного зростання в умовах глобальної невизначеності.

Прикладом реагування на економічні ризики, пов'язані зі збройною агресією РФ про України є план REPowerEU - стрімкого зниження залежності від російського викопного палива і швидкого просування «зеленого переходу» [6]. Заходи плану REPowerEU засновані на економії енергії, диверсифікації енергопостачання та прискореного впровадження відновлюваних джерел енергії. «Зелена» трансформація повинна посилити економічне зростання, безпеку та кліматичні показники Європи та її партнерів.

Основою плану REPowerEU є фонд відновлення та стійкості (RRF), який підтримує фінансування транскордонної і національної інфраструктури, енергетичних проєктів та реформ. Державам-членам рекомендовано розпочати конкретні медійні кампанії,

спрямовані залучення домогосподарств та промисловості до «зеленої» трансформації, також рекомендовано використовувати фіскальні заходи для стимулювання економії енергії, як-от зниження ставок ПДВ на енергоефективні системи опалення, ізоляцію будівель, на прилади та продукцію.

Щоб уникнути відключень електроенергії, ЄС запровадив систему заповнення газосховищ перед кожною зимою. У 2022 році держави-члени ЄС погодились заповнити підземні газові сховища до 80% їхньої місткості до 1 листопада 2022 року. Завдяки спільним зусиллям країни ЄС перевершили цей показник, досягнувши 95% наповненості газосховищ. Відтоді щорічний цільовий показник було підвищено, і тепер держави-члени мають досягати 90% місткості до 1 листопада. У 2023 році цей показник було досягнуто вже в середині серпня. На початок квітня 2024 року, рівень наповненості газосховищ становив 59% від загальної місткості, що на той час було рекордним показником для завершення зимового періоду та хорошим стартом для поповнення запасів на наступний рік (рисунок 2).



Рисунок 2 – Динаміка заповнення газосховищ держав - членів ЄС

Джерело: складено автором на основі [6].

Таким чином, частка імпорту газу ЄС з Росії, яка у 2021 році складала 45% скоротилась до 15% у 2023 році.

Адаптація до глобальної невизначеності та ризиків є ключовим аспектом для забезпечення економічної стійкості та розвитку.

У таблиці наведено основні елементи стратегії адаптації до викликів глобальної невизначеності та ризиків, а також їх загальна характеристика.

Важливим елементом адаптації до негативних зовнішніх факторів на корпоративному рівні є управління ризиками. Ризик – менеджмент, як складова економічної безпеки забезпечує ідентифікацію, оцінку та визначення ризиків. Його основна мета полягає в тому, щоб невизначеність і потенційні загрози не підірвали стратегічні цілі або сталість організації. Інтеграція управління ризиками в структуру економічної безпеки організації у відповідності з міжнародними стандартами [21] не тільки захищає активи та ресурси, але й підтримує процеси прийняття рішень, що зрештою призводить до більш сталого та безпечного організаційного середовища [20].

Таблиця 3 - Елементи стратегії адаптації до викликів глобальної невизначеності та ризиків

Елементи стратегії адаптації до невизначеності та ризиків	Опис
Розвиток стратегічного управління в умовах невизначеності	<i>Розвиток та впровадження стратегічного управління допомагає зменшити рівень невизначеності, мінімізувати можливі збитки та посилити безпеку бізнесу.</i>
Оцінка ризиків глобальних економічних змін	<i>Аналіз впливу глобальних економічних змін на стратегічне планування дозволяє визначити ризики, пов'язані з адаптацією до таких змін.</i>
Інтеграція ризик-менеджменту в стратегічне управління	<i>Формування корпоративної культури ризик-менеджменту сприяє активному залученню всіх рівнів управління до процесу мінімізації ризиків.</i>
Цифровізація та інновації	<i>Впровадження цифрових трансформацій та інноваційних підходів допомагає бізнесу адаптуватися до змін та підвищити стійкість до ризиків та глобальної невизначеності.</i>
Диверсифікація та локалізація	<i>Диверсифікація економіки, розвиток малого та середнього бізнесу дозволяє зменшити залежність від зовнішніх негативних факторів.</i>
Підтримка персоналу	<i>Своєчасна підтримка адаптації персоналу до нових викликів надає можливість стабілізувати коливання на ринку праці та забезпечити бізнес кваліфікованими кадрами.</i>
Запровадження ефективного державного управління	<i>Ефективне державне управління забезпечує правову стабільність, прогнозованість економічної політики, боротьбу з корупцією та підтримує сприятливий інвестиційний клімат. Уряди мають розробляти інвестиційні програми, які враховують специфіку глобальної невизначеності, включаючи податкові стимули та страхування ризиків.</i>
Розвиток міжнародного партнерства	<i>Розвиток міжнародного партнерства у науково – технічній сфері, укладання торговельних угод, участь у міжнародних організаціях підтримує економічну стабільність.</i>
Екологічна та соціальна відповідальність	<i>Інтеграція принципів сталого розвитку та врахування екологічних і соціальних аспектів у бізнес-стратегії не лише підвищує репутацію бізнесу, але й забезпечує довгострокову стійкість в умовах глобальної невизначеності.</i>

Джерело: складено автором на основі [16], [17], [18], [19].

Висновки. Глобальна невизначеність є невід'ємною частиною сучасного економічного середовища, яка значною мірою впливає на інвестиційну діяльність країн. Глобальна невизначеність формується завдяки багатьом факторам, від геополітичних конфліктів до екологічних ризиків, створюючи виклики для урядів, бізнесу та інвесторів. За результатами проведеного дослідження, було встановлено, що вплив невизначеності проявляється у зниженні інвестиційної активності, зменшенні показників зайнятості населення, зменшенні прямих іноземних інвестицій, особливо в країнах, що розвиваються.

У зв'язку з цим адаптація державної інвестиційної політики до чинників глобальної невизначеності стає критично важливою умовою збереження та розвитку інвестиційного потенціалу країн. Запровадження ефективного ризик-менеджменту, формування стратегії на основі системного аналізу ризиків, розвиток цифрового урядування, а також посилення міжнародної координації дозволять підвищити стійкість економіки до непередбачуваних змін.

Стратегія розвитку інвестиційної діяльності в умовах глобальної невизначеності має базуватись на гнучкості, інноваціях, забезпеченні сталого розвитку, міжнародному співробітництві заради збереження стійкого інвестиційного потенціалу країни.

Напружена ситуації у світовій геополітиці обумовлює необхідність подальшого дослідження впливу глобальної невизначеності на інвестиційну діяльність, а також розбудови ефективних механізмів адаптації інвестиційної політики до світових криз.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Найт Ф.-Х. Ризик, невизначеність і прибуток. – Лондон: Лондонська школа економіки та політичних наук, 1948. – 381 с.
2. Кузьмін О., Глібчук В. Еволюція поглядів на ризик в економічній науці // Вісник Економіки. – № 4. – С. 92–101.
3. Кейнс Дж. М. Загальна теорія зайнятості // Щоквартальний журнал економіки. – 1937. – Т. 51, № 2. – С. 209. – URL: <https://doi.org/10.2307/1882087>.
4. Sharpe W. F. The Sharpe Ratio // The Journal of Portfolio Management. – 1994. – Vol. 21, № 1. – Р. 49–58. – URL: <https://doi.org/10.3905/jpm.1994.409501>.
5. Європейський інвестиційний банк. Вплив невизначеності на інвестиції. – РД ЄІБ 2024/02. – URL: https://www.eib.org/attachments/lucalli/20240131_economics_working_paper_2024_02_en.pdf.
6. Європейська комісія. REPowerEU: Affordable, Secure and Sustainable Energy for Europe. – URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/repowereu-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_en#repowereu-at-a-glance.
7. UNCTAD. Global Investment Trends Monitor. – 2024. – No. 48. – URL: <https://unctad.org/news/foreign-investment-developing-economies-fell-2-2024-marking-second-year-decline>.
8. Конференція ООН з торгівлі та розвитку (UNCTAD). World Investment Report 2024: Investment facilitation and digital government. – Женева: UN, 20 червня 2024. – 164 с. URL: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2024>.
9. Brookings. 5 risks to the global economy in 2024. – Brookings Institution, 2024. – URL: https://www.brookings.edu/articles/5-risks-global-economy-2024/?utm_source=chatgpt.com.
10. Gupta A. та ін. Impact of Russia-Ukraine War on International Trade and Finance // International Journal for Research in Applied Science and Engineering Technology. – 2023. – URL: <https://doi.org/10.22214/ijraset.2023.56575>.
11. The Guardian. Stock markets, US-China trade, Trump tariffs: business news live updates. – 2025. – URL: https://www.theguardian.com/business/live/2025/apr/09/stock-share-markets-us-china-trade-trump-tariffs-business-news-live-updates?utm_source=chatgpt.com.
12. Міжнародний валютний фонд. High uncertainty and the unknown. – 2024. – URL: https://www.imf.org/external/pubs/ft/ar/2024/in-focus/high-uncertainty-and-the-unknown/?utm_source=chatgpt.com.
13. Міжнародний валютний фонд. How high economic uncertainty may threaten global financial stability. – 2024. – URL:

https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2024/10/15/how-high-economic-uncertainty-may-threaten-global-financial-stability?utm_source=chatgpt.com.

14. Baker S. R., Bloom N., Davis S. J. Measuring Economic Policy Uncertainty. – March 2016. – URL: https://www.policyuncertainty.com/media/EPU_BBD_Mar2016.pdf.

15. Гюлен Г., Юн М. Невизначеність політики та корпоративні інвестиції // The Review of Financial Studies. – 2016. – Т. 29, № 3. – С. 523–564. – URL: <https://academic.oup.com/rfs/article-abstract/29/3/523/1887688>.

16. Рибалко О. В., Рябчук С. О., Колеснікова К. М. Вплив невизначеності економічної політики на інвестиційну активність підприємств // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. – 2023. – № 61. – С. 153–160. – Харків: ХНАДУ. – URL: <http://ppb.khadi.kharkov.ua/article/view/317331>.

17. Москаленко А. О. Невизначеність економічної політики як чинник інвестиційної активності підприємств // Наукові записки. Серія: Економічні науки / Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. – 2023. – № 49. – С. 80–86. – URL: <https://ir.kneu.edu.ua/items/381d4615-9d4f-4cb2-8f89-ae214e5f72c3>.

18. Рагуліна Н. В. Оцінка ризиків глобальних економічних змін на стратегію підприємств в Україні // Здобутки економіки: перспективи та інновації. – 2024. – № 12. – URL: <https://econp.com.ua/index.php/journal/article/view/277>.

19. Нова стратегія ЄС з адаптації до зміни клімату // Ecolog-ua. – 2021. – URL: <https://ecolog-ua.com/news/nova-strategiya-yes-z-adaptaciyi-do-zminy-klimatu>.

20. Пстухов В. В. Інтеграція ризик-менеджменту в стратегічне управління підприємством // Економіка та суспільство. – 2023. – № 52. – URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5007>.

21. Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року. – К.: Кабінет Міністрів України, 2017. – URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=80322.

REFERENCES

1. Knight, F. H. (1948). Risk, uncertainty and profit. London: London School of Economics and Political Science.
2. Kuzmin, O., & Hlibchuk, V. (n.d.). Evolution of views on risk in economic science. Bulletin of Economics, (4), 92–101.
3. Keynes, J. M. (1937). The General Theory of Employment. Quarterly Journal of Economics, 51(2), 209. <https://doi.org/10.2307/1882087>
4. Sharpe, W. F. (1994). The Sharpe Ratio. The Journal of Portfolio Management, 21(1), 49–58. <https://doi.org/10.3905/jpm.1994.409501>
5. European Investment Bank. (2024). The impact of uncertainty on investments (EIB RD 2024/02). https://www.eib.org/attachments/lucalli/20240131_economics_working_paper_2024_02_en.pdf
6. European Commission. (n.d.). REPowerEU: Affordable, Secure and Sustainable Energy for Europe. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/repowereu-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_en#repowereu-at-a-glance
7. UNCTAD. (2024). Global Investment Trends Monitor, (48). <https://unctad.org/news/foreign-investment-developing-economies-fell-2-2024-marking-second-year-decline>

8. United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2024). World Investment Report 2024: Investment facilitation and digital government. Geneva: United Nations. <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2024>
9. Brookings Institution. (2024). 5 risks to the global economy in 2024. https://www.brookings.edu/articles/5-risks-global-economy-2024/?utm_source=chatgpt.com
10. Gupta, A., et al. (2023). Impact of Russia-Ukraine War on International Trade and Finance. International Journal for Research in Applied Science and Engineering Technology. <https://doi.org/10.22214/ijraset.2023.56575>
11. The Guardian. (2025). Stock markets, US-China trade, Trump tariffs: business news live updates. https://www.theguardian.com/business/live/2025/apr/09/stock-share-markets-us-china-trade-trump-tariffs-business-news-live-updates?utm_source=chatgpt.com
12. International Monetary Fund. (2024). High uncertainty and the unknown. https://www.imf.org/external/pubs/ft/ar/2024/in-focus/high-uncertainty-and-the-unknown/?utm_source=chatgpt.com
13. International Monetary Fund. (2024). How high economic uncertainty may threaten global financial stability. https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2024/10/15/how-high-economic-uncertainty-may-threaten-global-financial-stability?utm_source=chatgpt.com
14. Baker, S. R., Bloom, N., & Davis, S. J. (2016). Measuring Economic Policy Uncertainty. https://www.policyuncertainty.com/media/EPU_BBD_Mar2016.pdf
15. Gulen, G., & Ion, M. (2016). Policy Uncertainty and Corporate Investments. The Review of Financial Studies, 29(3), 523–564. <https://academic.oup.com/rfs/article-abstract/29/3/523/1887688>
16. Rybalko, O. V., Ryabchuk, S. O., & Kolesnikova, K. M. (2023). The influence of economic policy uncertainty on the investment activity of enterprises. Problems of Increasing Infrastructure Efficiency, (61), 153–160. Kharkiv: KhNAHU. <http://ppb.khadi.kharkov.ua/article/view/317331>
17. Moskalenko, A. O. (2023). Economic policy uncertainty as a factor of enterprise investment activity. Scientific Notes. Series: Economic Sciences, Vadym Hetman Kyiv National Economic University, (49), 80–86. <https://ir.kneu.edu.ua/items/381d4615-9d4f-4cb2-8f89-ae214e5f72c3>
18. Rahulina, N. V. (2024). Risk assessment of global economic changes on enterprise strategy in Ukraine. Achievements of the Economy: Prospects and Innovations, (12). <https://econp.com.ua/index.php/journal/article/view/277>
19. European Union. (2021). New EU strategy on climate change adaptation. Ecolog-ua. <https://ecolog-ua.com/news/nova-strategiya-yes-z-adaptaciyi-do-zminy-klimatu>
20. Petukhov, V. V. (2023). Integration of risk management into strategic enterprise management. Economy and Society, (52). <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5007>
21. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2017). National Waste Management Strategy in Ukraine until 2030. Kyiv.